

ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ฉบับที่ D36 17 ก.ค. 68		วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น จีน และ ประเทศอาเซียน	จีน กับ สนธิสัญญาปลอดนิวเคลียร์ ในเกมถ่วงดุลอำนาจ	
ประเด็นสำคัญ	- จีนกับ SEANWFZ: สนับสนุนจริงหรือ "เล่นบทพระเอก" - สร้างภาพ “จีนผู้สนับสนุนสันติภาพ” ท่ามกลางความตึงเครียด - จำกัดอิทธิพลของสหรัฐ: ข้อได้เปรียบทางยุทธศาสตร์ของจีน - อาเซียนต้องระวัง: ความหวังดีอาจมาพร้อมกับกับดัก	

ในช่วงเวลาที่โลกกำลังเผชิญกับความตึงเครียดระหว่างมหาอำนาจ จีนกลับแสดงท่าทีที่ดูเหมือน “ประนีประนอม” โดยประกาศสนับสนุนความพยายามของอาเซียนในการจัดตั้งเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือที่รู้จักกันในชื่อ Treaty on the Southeast Asia Nuclear Weapon-Free Zone (SEANWFZ) โดยการแสดงความชัดเจนดังกล่าวเกิดขึ้นที่ การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน (ASEAN Foreign Ministers’ Meeting) ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย เมื่อช่วงต้นเดือนกรกฎาคม 2025 ท่าทีนี้ดูเหมือนเป็นการสะท้อนภาพลักษณ์ของ “จีนในฐานะผู้ส่งเสริมสันติภาพ” อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาให้ลึกกว่าคำแถลงและพิธีกรรมทางการทูต คำถามสำคัญคือ เจตนาจริงของจีนแท้จริงแล้วเกิดจากความหวังดีต่อภูมิภาค หรือเป็นอีกหนึ่งหมากในเกมยุทธศาสตร์ที่มุ่งจำกัดอิทธิพลของฝ่ายตรงข้าม โดยเฉพาะ สหรัฐอเมริกาและพันธมิตรในภูมิภาค

จีนกับ SEANWFZ: สนับสนุนจริงหรือ "เล่นบทพระเอก"

แม้คำแถลงของจีนที่ว่า “สนับสนุนอย่างเต็มที่ต่อความพยายามของอาเซียนในการสร้างภูมิภาคปลอดอาวุธนิวเคลียร์” จะดูเหมือนสอดคล้องกับหลักสันติภาพและการลดอาวุธ แต่สิ่งที่ควรจับตามองคือ จีนยังไม่ลงนามในพิธีสารของสนธิสัญญา SEANWFZ อย่างเป็นทางการ และยังคงแสดงความกังวลต่อ “เงื่อนไขการตีความ” ที่อาเซียนวางไว้ โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับการใช้พื้นที่น่านน้ำสากลในทะเลจีนใต้ ซึ่งอาจขัดกับข้อเรียกร้องของ

จีนเรื่องอำนาจอียิปต์ไทยเหนือ “พื้นที่พิพาท” หากจีนลงนามอย่างเป็นทางการ จีนอาจต้องยอมรับขอบเขตทางกฎหมายที่จำกัดพฤติกรรมของตนในภูมิภาค นี่จึงเป็นเหตุผลสำคัญว่าทำไมการสนับสนุนของจีนจึงยังคงอยู่ในระดับถ้อยแถลง มากกว่าการลงมือปฏิบัติ

นอกจากนี้ ท่าทีสนับสนุนสนธิสัญญานี้ของจีนยังปรากฏขึ้นท่ามกลางกระแสความตึงเครียดที่เพิ่มขึ้นกับสหรัฐฯ และพันธมิตรตะวันตกในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก โดยเฉพาะการที่สหรัฐฯ กระชับความสัมพันธ์ทางทหารกับประเทศอาเซียน เช่น ฟิลิปปินส์และเวียดนาม อีกทั้งยังส่งเรือรบและฝึกซ้อมร่วมกับพันธมิตรในทะเลจีนใต้

อย่างต่อเนื่อง จีนจึงอาจมองว่า การสนับสนุน SEANWFZ เป็นหนึ่งในกลยุทธ์แบบ "soft balancing" เพื่อตอบโต้การขยายอิทธิพลทางทหารของสหรัฐฯ โดยไม่ต้องเผชิญหน้าตรง ๆ แต่ใช้กติกาสากลเป็นเครื่องมือถ่วงดุลในเชิงกฎหมายและจริยธรรม

ในแง่ภาพลักษณ์ การที่จีนออกมา “หนุน” SEANWFZ ยังช่วยเสริมสร้างบทบาทของตนในฐานะ “ผู้คุ้มครองเสถียรภาพของภูมิภาค” และ “ผู้สนับสนุนระเบียบโลกแบบพหุภาคี” ซึ่งขัดแย้งโดยตรงกับภาพของสหรัฐฯ ที่มีถูกกล่าวหาว่าใช้ยุทธศาสตร์พันธมิตรและกองกำลังทหารเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ฝ่ายเดียว นี่คือการสร้างความแตกต่างเชิงยุทธศาสตร์ในการช่วงชิง “ความชอบธรรม” ระหว่างสองมหาอำนาจ และยังช่วยให้จีนสื่อสารกับประเทศกำลังพัฒนาได้อย่างมีพลังยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเวทีระหว่างประเทศที่กำลังจับตามองประเด็นการควบคุมอาวุธนิวเคลียร์

ขณะเดียวกัน จีนก็สามารถใช้การสนับสนุน SEANWFZ เป็น “เกราะกำบังทางการทูต” สำหรับพฤติกรรมของตนในทะเลจีนใต้ หากประเทศตะวันตกพยายามวิจารณ์การขยายอิทธิพลของจีนในภูมิภาคนี้ จีนอาจตอบโต้ว่าตนเองสนับสนุนเขตปลอดนิวเคลียร์อย่างจริงจังและเคารพหลักการไม่ข่มขู่ด้วยอาวุธนิวเคลียร์ ความย้อนแย้งเช่นนี้กลายเป็นเครื่องมือสร้าง “ความชอบธรรมทางจริยธรรม” ของจีน แม้ในทางปฏิบัติ จีนจะยังคงเพิ่มอำนาจทางทหารในพื้นที่พิพาทอย่างต่อเนื่องก็ตาม

ท้ายที่สุด แม้ว่าอาเซียนจะยินดีที่จีนแสดงท่าทีสนับสนุน แต่สิ่งที่ควรระมัดระวังคือการที่จีนอาจใช้สนธิสัญญานี้เป็นเครื่องมือในการ “จำกัด” การปฏิบัติการของพันธมิตรตะวันตก เช่น สหรัฐฯ อังกฤษ และฝรั่งเศส ซึ่งมีอาวุธนิวเคลียร์และมีบทบาททางทหารในภูมิภาค หาก SEANWFZ กลายเป็นพันธกรณีทางกฎหมายที่เข้มงวด ประเทศเหล่านี้จะถูกกดดันให้ถอนตัวจากการนำอาวุธนิวเคลียร์เข้ามา แม้ในลักษณะการผ่านน่านน้ำสากล นั้นย่อมเป็นประโยชน์โดยตรงต่อจีนในเชิงยุทธศาสตร์ เพราะจะช่วยลดโอกาสที่ “ภัยคุกคามจากภายนอก” จะเข้ามาใกล้ และเสริมสร้าง “พื้นที่อิทธิพลทางปลอดภัย” ของตนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในระยะยาว

สร้างภาพ “จีนผู้สนับสนุนสันติภาพ” ท่ามกลาง ความตึงเครียด

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา จีนเผชิญกับความท้าทายอย่างต่อเนื่องจากการถูกกล่าวหาว่าใช้อำนาจข่มเหงประเทศเพื่อนบ้าน ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมในทะเลจีนใต้ การคุกคามไต้หวัน หรือการปราบปรามในฮ่องกง ท่ามกลางเสียงวิพากษ์วิจารณ์นี้ จีนจึงพยายามปรับภาพลักษณ์ในเวทีระหว่างประเทศจาก “ผู้ท้าทายระเบียบโลก” มาเป็น “ผู้รักษาสันติภาพ” โดยเฉพาะในภูมิภาคที่จีนมีผลประโยชน์เชิงยุทธศาสตร์สูง เช่น เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การประกาศสนับสนุนสนธิสัญญา SEANWFZ จึงกลายเป็นเครื่องมือเชิงสัญลักษณ์ที่ทรงพลังที่จีนสามารถใช้เพื่อถ่ายทอดภาพตนเองในฐานะมหาอำนาจที่มีความรับผิดชอบต่อภูมิภาค

การสนับสนุน SEANWFZ ยังเปิดโอกาสให้จีนเน้นย้ำ “วาทกรรมสันติภาพ” ที่ตนพยายามผลักดันมาโดยตลอดในเวทีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะนโยบาย “Global Security Initiative” ซึ่งจีนอ้างว่าเป็นแนวทางใหม่ในการสร้างความมั่นคงร่วมกันและปฏิเสธการเมืองแบบกลุ่มพันธมิตร ความเคลื่อนไหวนี้จึงเป็นการตอกย้ำจุดยืนว่า จีนไม่ต้องการเห็นการเผชิญหน้าระหว่างมหาอำนาจในภูมิภาค และมุ่งหวังให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นพื้นที่แห่งความร่วมมือ ไม่ใช่พื้นที่แข่งขันด้านอาวุธ ความพยายามเช่นนี้สะท้อนการใช้ “soft power” ของจีนในรูปแบบที่แยบยลมากขึ้น โดยอาศัยเครื่องมือทางกฎหมายและความร่วมมือพหุภาคีเป็นกลไกหลักในการเสริมความชอบธรรม

นอกจากนี้ การแสดงบทบาท “ผู้สนับสนุนสันติภาพ” ยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจีนในการสื่อสารกับประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งมักไม่ต้องการเลือกข้างในความขัดแย้งระหว่างจีนกับสหรัฐฯ จีนจึงแสดงตนเป็นมหาอำนาจทางเลือกที่ไม่ใช่การบังคับ ไม่ตั้งฐานทัพ ไม่ข่มขู่ด้วยอาวุธนิวเคลียร์ และยึดมั่นในหลักอธิปไตยทั้งหมดนี้คือภาพจำที่จีนพยายามปลูกฝังผ่านทั้งวาทกรรมและการทูตสาธารณะ การสนับสนุน SEANWFZ จึงไม่ใช่เพียงเรื่องของความมั่นคง แต่ยังเกี่ยวข้องโดยตรงกับ “การต่อสู้ทางภาพลักษณ์” ในยุคที่การเมืองระหว่างประเทศไม่ได้วัดกันเพียงที่กำลังทางทหาร แต่รวมถึงความชอบธรรมและการรับรู้ของสาธารณชนทั่วโลก

อย่างไรก็ตาม การสร้างภาพ “จีนผู้สนับสนุนสันติภาพ” ก็ไม่ได้แปลว่าประเทศอื่นจะเชื่อโดยปราศจากเงื่อนไข หลายประเทศในอาเซียนยังคงมีความระแวงต่อพฤติกรรมของจีน โดยเฉพาะในทะเลจีนใต้ ซึ่งจีนยังคงเพิ่มการลาดตระเวนทางทหารและสร้าง **เกาะเทียม** แม้จะประกาศสนับสนุนการลดอาวุธนิวเคลียร์ก็ตาม จึงเป็นความย้อนแย้งที่สะท้อนว่าภาพลักษณ์กับความเป็นจริงยังห่างกันพอสมควร ความท้าทายของจีนในระยะยาวจึงไม่ใช่แค่การพูดให้ดูดีในเวทีการทูต แต่คือการทำให้ประเทศเพื่อนบ้านเชื่อมั่นว่าเจตนารมณ์ของจีนเป็นของจริง และไม่ได้เป็นเพียงกลยุทธ์เพื่อเบี่ยงเบนสายตาจากพฤติกรรมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสันติภาพในอีกมุมหนึ่ง

จำกัดอิทธิพลของสหรัฐฯ: ข้อได้เปรียบทางยุทธศาสตร์ของจีน

ในมิติยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ จีนตระหนักดีว่า อิทธิพลของสหรัฐฯ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไม่ได้จำกัดอยู่แค่การค้าหรือการทูต แต่แผ่ลึกไปถึงการวางกำลังทางทหาร การฝึกซ้อมร่วม และการจัดตั้งพันธมิตรความมั่นคงเชิง

โครงสร้าง เช่น AUKUS หรือ QUAD การสนับสนุนเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคจึงเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่จีนสามารถใช้เพื่อกดดันให้สหรัฐฯ ต้อง “ถอยหลัง” หรืออย่างน้อย “ระมัดระวัง” มากขึ้นในการส่งกำลังทหารเข้าสู่ภูมิภาค หาก SEANWFZ ได้รับการรับรองในระดับกฎหมายระหว่างประเทศ สหรัฐฯ จะถูกผูกมัดทางศีลธรรมและการทูต ในการหลีกเลี่ยงการนำอาวุธนิวเคลียร์เข้ามา ไม่ว่าจะโดยเรือรบ เครื่องบิน หรือฐานทัพลอยน้ำในเขตใกล้ภูมิภาคอาเซียน

ขณะเดียวกัน ข้อได้เปรียบทางยุทธศาสตร์อีกประการของจีนก็คือ การบีบให้ประเทศในอาเซียนต้องรักษาระยะห่างจากพันธมิตรตะวันตกที่มีความเกี่ยวข้องกับอาวุธนิวเคลียร์ เช่น ออสเตรเลียภายใต้โครงการเรือดำน้ำนิวเคลียร์ใน AUKUS หรือฝรั่งเศสซึ่งมีอำนาจนิวเคลียร์และผลประโยชน์ทางทะเลในภูมิภาคแปซิฟิก การที่อาเซียนให้ความสำคัญกับ SEANWFZ มากขึ้น ย่อมส่งผลต่อการตัดสินใจในการรับหรือไม่รับการวางกำลังหรือเทคโนโลยีทางทหารบางประเภทจากภายนอก ซึ่งจีนสามารถใช้ประเด็นนี้เป็นเครื่องมือโน้มน้าวผ่านการเจรจา ภาควิชาหรือพหุภาคีว่าการรักษาภูมิภาคให้ปลอดนิวเคลียร์เป็น “ผลประโยชน์ร่วม” ที่ต้องคงไว้ และควรหลีกเลี่ยงการผูกสัมพันธ์ทางทหารที่อาจขัดกับหลักการนี้

ยิ่งไปกว่านั้น หากสหรัฐฯ ปฏิเสธที่จะลงนามในพิธีสารของ SEANWFZ จีนจะสามารถใช้จุดนี้เป็น “ข้อกล่าวหาเชิงจริยธรรม” ในเวทีระหว่างประเทศได้อย่างต่อเนื่อง โดยสร้างภาพว่าสหรัฐฯ เป็นฝ่ายที่คัดค้านการลดอาวุธนิวเคลียร์ และเป็นอุปสรรคต่อสันติภาพในภูมิภาค ในขณะที่จีน แม้จะยังไม่ได้ลงนามเช่นกัน ก็สามารถอ้างได้ว่าการสนับสนุนเชิงหลักการและมีความตั้งใจจริงในการเจรจา นี่คือกลยุทธ์แบบ "double game" ที่จีนใช้เล่นทั้งสองบทบาทในเวลาเดียวกัน คือ สนับสนุนสันติภาพ และใช้กติกานั้นเพื่อจำกัดอำนาจคู่แข่ง

ท้ายที่สุด การที่จีนสนับสนุน SEANWFZ ยังส่งผลต่อแนวโน้ม “การจัดระเบียบอำนาจ” ใหม่ในภูมิภาค เพราะหากสนธิสัญญานี้ถูกขยายผลจนสามารถบังคับใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ จีนจะมีข้อได้เปรียบในเชิงยุทธศาสตร์เหนือสหรัฐฯ โดยเฉพาะในด้าน “เสรีภาพในการเคลื่อนไหว” ทางทะเลและอากาศในพื้นที่พิพาท ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการสถาปนาเขตอิทธิพลในทะเลจีนใต้และรอบอาเซียนได้อย่างมั่นคง การลดบทบาทของอาวุธนิวเคลียร์จากพันธมิตรสหรัฐฯ เท้ากับการลดแรงกดดันเชิงทหารต่อจีน และเปิดพื้นที่ให้จีนสามารถขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจ การทูต และการทหารได้โดยไม่ต้องเผชิญการสกัดกั้นจากภายนอกมากเท่าเดิม

อาเซียนต้องระวัง: ความหวังดีอาจมาพร้อมกับกับดัก

แม้การสนับสนุนของจีนต่อ SEANWFZ จะดูเป็นสัญญาณบวกในระดับผิวเผิน แต่อาเซียนจำเป็นต้องระมัดระวังต่อผลกระทบในระยะยาว เพราะในความเป็นจริง สนธิสัญญาดังกล่าวอาจกลายเป็น “เครื่องมือทางการทูต” ที่จีนใช้เพื่อจำกัดความเคลื่อนไหวของประเทศสมาชิกอาเซียนเอง โดยเฉพาะในประเด็นความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศตะวันตก หากสนธิสัญญานี้ได้รับการบังคับใช้อย่างเข้มงวด อาเซียนอาจถูกกดดันให้ลดระดับการติดต่อกับพันธมิตรอย่างสหรัฐฯ อังกฤษ หรือออสเตรเลีย ภายใต้ข้ออ้างเรื่องการรักษาความปลอดภัยปลอดนิวเคลียร์ ซึ่งท้ายที่สุด อาจกลายเป็นกับดักที่ทำให้ภูมิภาคจำกัดตนเองอยู่ภายใต้อิทธิพลของจีนโดยไม่รู้ตัว

อีกทั้ง ความเสี่ยงเชิงโครงสร้างของ SEANWFZ คือการเปิดช่องให้จีนกลายเป็นผู้ตีความกติกาในแบบที่เอื้อต่อผลประโยชน์ของตนมากที่สุด เช่น การอ้างอธิปไตยเหนือทะเลจีนใต้ แล้วตีความว่าเรือรบหรือเครื่องบินของสหรัฐที่ผ่านพื้นที่นี้พร้อมเทคโนโลยีนิวเคลียร์เป็นการละเมิดสนธิสัญญา ในขณะที่จีนกลับสามารถเคลื่อนไหวได้

โดยอ้างว่า “ไม่ได้ติดตั้งอาวุธนิวเคลียร์” หรือ “ดำเนินการภายในเขตอธิปไตยของตน” ท่าทีเช่นนี้สร้างความได้เปรียบเชิงกฎหมายและการทูตที่จีนสามารถใช้เพื่อโจมตีความชอบธรรมของคู่แข่ง และบีบให้อาเซียนอยู่ในจุดที่ “ไม่กล้าเลือกข้าง” อย่างแท้จริง ซึ่งแม้จะดูเป็นกลาง แต่ก็อาจเป็นกลางที่โน้มเอียงโดยปริยาย

ดังนั้น สำหรับอาเซียน การเดินหน้าสนธิสัญญา SEANWFZ ควรตั้งอยู่บนหลักการที่ชัดเจนว่า ไม่ใช่เครื่องมือของมหาอำนาจใดมหาอำนาจหนึ่ง และต้องได้รับการปกป้องจากการตีความแบบเลือกข้างโดยเด็ดขาด ประเทศสมาชิกต้องกล้าเสนอกรอบการตีความร่วม ที่ไม่ปล่อยให้ประเทศภายนอกแทรกแซง หรือใช้ “ความหวังดี” เป็นข้ออ้างแฝงเร้นในการแสวงหาความได้เปรียบทางยุทธศาสตร์ หากไม่สามารถสร้างกลไกตรวจสอบที่เที่ยงธรรมและเป็นกลางได้จริง SEANWFZ อาจกลายเป็นเพียงเครื่องมือ “ผูกมัดตนเอง” ของอาเซียน ในขณะที่ปล่อยให้มหาอำนาจที่ใหญ่กว่าได้ประโยชน์เต็มเม็ดเต็มหน่วยจากการควบคุมเชิงสัญลักษณ์

ท่าทีสนับสนุนของจีนต่อ SEANWFZ จึงเป็นมากกว่า “ความหวังดี” เพราะมันเป็นหมากตาใหญ่ที่เดินในกระดานโลกซึ่งเต็มไปด้วยความตึงเครียด และเกมของการช่วงชิงอิทธิพล จีนกำลังพยายามสร้างภาพใหม่ของตนในฐานะผู้สนับสนุนสันติภาพ ขณะที่แสวงหาผลประโยชน์ทางยุทธศาสตร์แบบเงียบ ๆ ในเวลาเดียวกัน สำหรับอาเซียน หนทางข้างหน้าไม่ใช่การเลือกข้าง แต่คือการบริหารสมดุลอย่างชาญฉลาด เพื่อรักษาความมั่นคงของภูมิภาค โดยไม่ตกเป็นเครื่องมือของมหาอำนาจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

พ.อ.หญิง มณฑิรา ยิ้มสมบูรณ์

อจ.ทก.วทบ.

อ้างอิง

1. <https://mgronline.com/around/detail/9680000065202> ไม่เอาสงครามปรมาณู!เงินหนุนอาเซียนแบนอาวุธนิวเคลียร์ ท่ามกลางความตึงเครียดทั่วโลก
2. <https://www.infoquest.co.th/news/2025-IR680IQ51MYSEU4IERRSJ2NHXNVXT2JI?>
3. https://www.matichon.co.th/foreign/news_4073694? จีนเข้าร่วมภาคี SEANWFZ ไร้ ข้อสงวน รับรองอาเซียนปลอดนิวเคลียร์
4. <https://thai.cri.cn/2025/07/11/ARTI1752212890703475> กต.จีน สนับสนุนจัดตั้งเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
5. <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1162700785898581&i>